

Odlingsåtgärder

2010

MI1001

I denna beskrivning redovisas först administrativa och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	3
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	3
A.12	Uppläggning och genomförande	4
A.13	Internationell rapportering	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration	4
B.0	Inledning	4
B.1	Innehåll	5
1.1	Statistiska målstorheter	5
1.1.1	Objekt och population	5
1.1.2	Variabler	5
1.1.3	Statistiska mått	6
1.1.4	Redovisningsgrupper	6
1.1.5	Referenstider	6
1.2	Fullständighet	6
B.2	Tillförlitlighet	7
2.1	Tillförlitlighet totalt	7
2.2	Osäkerhetskällor	7
2.2.1	Urval	7
2.2.2	Ramtäckning	7
2.2.3	Mätning	8
2.2.4	Svarsbortfall	8
2.2.5	Bearbetning	8
2.2.6	Modellantaganden	8
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	8

<i>B.3</i>	<i>Aktualitet</i>	8
3.1	Frekvens	8
3.2	Framställningstid	8
3.3	Punktlighet	8
<i>B.4</i>	<i>Jämförbarhet och sam användbarhet</i>	8
4.1	Jämförbarhet över tiden.....	8
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	9
4.3	Sam användbarhet med annan statistik	9
<i>B.5</i>	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	9
5.1	Spridningsformer.....	9
5.2	Presentation	9
5.3	Dokumentation	9
5.4	Tillgång till primärmaterial	9
5.5	Uppl ynningstjänster	9

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Miljö

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Gödselmedel och kalk

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS) Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: STATISTISKA CENTRALBYRÅN
Regioner och miljö/Lantbruksstatistik
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostergatan 23
Kontaktperson: Ylva Andrist Rangel
Telefon: 019-17 68 56
Telefax: 019-17 70 88
E-post: ylva.andrist-rangel@scb.se

A.5 Statistikproducent

<i>Myndighet/organisation:</i>	STATISTISKA CENTRALBYRÅN Regioner och miljö/Lantbruksstatistik
<i>Postadress:</i>	701 89 Örebro
<i>Besöksadress:</i>	Klostergatan 23
<i>Kontaktperson:</i>	Ylva Andrist Rangel
<i>Telefon:</i>	019-17 68 56
<i>Telefax:</i>	019-17 70 88
<i>E-post:</i>	ylva.andrist-rangel@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger inte.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

A.8 Gallringsföreskrifter

Ingen gallring av mikrodata har skett sedan undersökningen inleddes 1988.

A.9 EU-reglering

Ingen EU-reglering finns.

A.10 Syfte och historik

Produkten ingår i den löpande statistiken över jordbrukets gödselmedelsanvändning. Undersökningsserien inleddes 1988 och undersökningar har fr.o.m. 1991 genomförts med två års intermitten. Fram t.o.m. 2003 ingick frågor om odlingsåtgärder som en del i undersökningen om Gödselmedelsanvändningen i jordbruket, men fr.o.m. 2006 utförs en separat undersökning om odlingsåtgärder.

Statistiken används bland annat för att utvärdera de miljömål inom växtnäringsområdet som ställts upp av regering och riksdag men även för att följa upp en del av de miljökampanjer som genomförs av LRF och jordbrukets olika branschorganisationer.

Växtnäringstatistiken ger även underlag för internationell rapportering till olika konventioner och till EU.

A.11 Statistikanvändning

Statistikens användare är främst:

- Jordbruksverket och Naturvårdsverket för uppföljning av miljömål som berör näringsläckage till luft och vatten samt utvärdering av och beslut

om åtgärder för att nå målen för rådgivning m.m.

- Länsstyrelser och andra regionala organ för regional uppföljning och rådgivning.
- Sveriges lantbruksuniversitet, liksom andra lärosäten, för undervisning och forskning.
- LRF, miljöorganisationer och allmänheten som underlag till debatten om jordbrukets miljöpåverkan.

A.12 Uppläggning och genomförande

Uppgiftsinsamlingen sker genom enkätutskick till jordbrukarna efter odlingsårets slut. Utskick av enkät samt missiv gjordes i september 2010. Svar inväntades fram till 1 december. Därefter gjordes en uppföljning i form av telefonintervju av en del av dem som ännu inte svarat på enkäten. Skriftliga enkät svar från lantbrukarna fortsatte att tas emot under hela datainsamlingsperioden, vilken avslutades den 12 januari 2011.

Uppgifterna avser växtodlingsåret 2009/2010.

Urvalet är stratifierat efter landets åtta produktionsområden (PO8). Estimation görs stratumvis med rak uppräknings inom strata med kompensation för bortfall. Se vidare avsnitten 2.2.1 (Urval) och 2.2.4 (Svarsbortfall).

A.13 Internationell rapportering

Inte aktuellt.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Inga större förändringar planeras för närvarande. Mindre variationer mellan undersökningsomgångarna förekommer.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

Odlingsåtgärder var tidigare en del av SCB:s Gödselmedelsundersökning (GU) men har sedan 2006 tagits bort därur för att istället genomföras separat.

SCB:s Gödselmedelsundersökningar (GU) inleddes 1988 med syfte att ge kunskap om användningen av mineral- och stallgödsel regionalt och för enskilda grödor. Sådan kunskap behövs i första hand för uppföljning av uppsatta miljömål, som underlag för näringsläckageberäkningar till luft och vatten och för rådgivning inom växtnäringsområdet.

Ur miljösynpunkt är förlusterna av kväve och fosfor av störst betydelse. För att minska förlusterna omfattas svenskt jordbruk av flera miljöpolitiska beslut.

Jordbrukarnas val av brukningsmetoder inverkar på jordbrukets miljöbelastning i form av utsläpp av näringsämnen till luft, mark och vatten.

Odlingsåtgärder och GU publiceras alternerande vartannat år i ett statistiskt meddelande. I samma serie, serie MI (tidigare Na) 30, publiceras även årlig försäljningsstatistik för mineralgödsel och för kalk till jordbrukssektorn. Här redovisades också vissa år, i separata rapporter, näringsämneskvantiteterna enligt GU, nedbrutna på avrinningsområden. 1995 utgavs en sammanställning av långa regionala tidsserier över försäljningen av mineralgödsel och kalk, samt produktionen av stallgödsel.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

De statistiska målstorheter, som är föremål för undersökning, utgörs av summor, andelar och konfidensintervall. Dessa är mått på om träda fanns på gården, ålder och etablering av träda, hur många gånger och tidpunkter då växtligheten slås av, om det fanns slåttervall på gården, om den var ekologisk eller konventionell, dess ålder samt eventuell baljväxtinblandning i slåttervallutsädet, om vårkorn/havre/höstspannmål fanns på gården, vilka grödor som var förfrukt till vårkorn, havre och höstspannmålen på största fältet, hur största vårkorn- havre- eller höstspannmålsfältet bearbetades efter förfruktsgrödorna samt när detta gjordes. Dessutom finns ett avsnitt om anskaffning av stallgödsel.

1.1.1 Objekt och population

Målpopulationen för undersökningen utgörs av lantbruksföretag med mer än 2 ha åkermark.

1.1.2 Variabler

Information om följande variabler samlas in:

- För träda (avser största trädesfältet):
 - Om träda fanns på gården under 2010
 - Trädans ålder
 - Trädans etablering
 - Antal tillfällen då växtligheten slogs av på trädesfältet under 2010

- För slåttervall (avser största fältet med slåttervall)
 - Om slåttervall fanns på gården under 2010
 - Om slåttervallen var ekologiskt odlad
 - Slåttervallens ålder
 - Om baljväxter fanns i utsädet till slåttervallen
 - Vilka baljväxttyper som i så fall fanns i detta utsäde

- För bearbetning
 - För vårkorn (avser största fältet med vårkorn):
 - Om vårkorn fanns på gården under 2010
 - Vad som fanns på detta vårkornsfält under 2009
 - Hur fältet bearbetades efter 2009 års gröda
 - När fältet bearbetades första gången efter 2009 års gröda

- För havre (avser största fältet med havre):
 - Om havre fanns på gården under 2010
 - Vad som fanns på detta havrefält under 2009
 - Hur fältet bearbetades efter 2009 års gröda
 - När fältet bearbetades första gången efter 2009 års gröda
- För höstspannmål:
 - Om höstspannmål fanns på gården som skördats under 2010
 - Vad som fanns på detta höstspannmålsfält under 2009
 - Hur fältet bearbetades efter 2009 års gröda
 - När fältet bearbetades första gången efter 2009 års gröda
- Anskaffad stallgödsel 2010:
 - Om stallgödsel anskaffats under 2010
 - Vilken typ av gödsel som i så fall anskaffats (nöt-, svin-, hästgödsel eller annan typ)
 - Hur mycket gödsel som anskaffats (uppgift ej publicerad)

1.1.3 Statistiska mått

Statistiska mått som redovisas är summor, andelar och konfidensintervall för olika grödor, förfrukter, bearbetningsmetoder och när bearbetningen gjordes, ålder på träda och slåttervall samt anskaffat stallgödsel.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Redovisning sker dels på riksnivå samt på produktionsområden (PO8).

Träda redovisas efter kort- och långliggande träda, etableringsmetod samt efter antal putsningar av denna och efter tidpunkt för första putsningen.

Ekologiskt och konventionellt odlad slåttervall redovisas var för sig. Dessutom redovisas denna efter ålder uppdelat på vilka baljväxter som ingått i utsädet.

Bearbetning redovisas i de tre sektionerna: vårkorn, havre samt höstspannmål. Redovisningen är efter förfrukt, bearbetning samt när och med vilken metod bearbetningen gjordes.

Anskaffat stallgödsel redovisas efter vilken typ av gödsel som anskaffats.

1.1.5 Referenstider

Statistik som avser odlingsåtgärder gäller växtodlingsår. Med växtodlingsår menas den tidsperiod under vilken marken används till aktuellt års grödor. Det börjar med höstsådden och pågår fram till skörden under sommaren/hösten följande år.

1.2. Fullständighet

Undersökningen täcker och beskriver väl de utvalda odlingsåtgärderna med de begränsningar urvalet sätter. Om man vill beskriva odlingsåtgärder i ett vidare miljöperspektiv, är statistiken i behov av komplettering. Exempelvis skulle det behövas en bättre koppling mellan jordarter och gårdar.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Uppgifterna om odlingsåtgärderna anses tämligen säkra. Uppgifter om mängd anskaffad stallgödsel är svårare för lantbrukarna att kvantifiera, varför dessa uppgifter ej har publicerats.

Som helhet kan man trots osäkerhet i underlagen konstatera att beräkningarna bygger på bästa tillgängliga data.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Som urvalsram används Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd. I ramen för Odlingsåtgärder 2010 gjordes en *cut-off-gräns* vid lantbruksföretag med minst 5,0 ha åkerareal samt minst 0,3 ha av undersökningsgrödorna. Företag med mindre areal än detta undersöktes alltså ej. Detta resulterade i att totalt 55 618 företag ingick i undersökningens urvalsram. Urvalsramen stratifieras i 8 strata per produktionsområden (PO8) och totalt 3000 företag valdes slumpmässigt ut. Sannolikheten att komma med i urvalet är proportionell mot företagets storlek med avseende på odlingsareal. Detta storleksmått har sedan transformerats så att inga extrema inklusionssannolikheter ska förekomma. Man får då stabilare skattningar. Detta görs genom att använda ett s.k. PoMix-urval, som är en ”blandning” av Pareto π ps-urval och obundet slumpmässigt urval (OSU).

Till 2010 års undersökning drogs ett urval på 3 000 gårdar ut. Bortfall p.g.a. t.ex. vägran och nedläggning av företag resulterade i att andelen svarande samt övertäckning uppgick till 2 110 företag.

2.2.2 Ramtäckning

Mellan tidpunkten för urvalsramens upprättande och undersökningstillfället kan förändringar ske i företagsbeståndet. Tidigare år, då urvalsramen utgjordes av föregående års Lantbruksregister (LBR), uppgick antalet nystartade företag till cirka tre procent av undersökningspopulationen. Från och med 2008 utgörs urvalsramen av företag i årets aktuella register med stödansökningar, vilket medför att både över- och undertäckning minskats till en lägre nivå. Över- och undertäckningen bedöms påverka resultaten i mycket liten utsträckning.

Arealer på jordbruksföretag som inte ansöker om arealbaserade stöd, och därmed inte ingår i Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd, bedöms för de aktuella undersökningsgrödorna vara av marginell betydelse.

Små företag, med en åkerareal om 5 ha eller mindre samt mindre än 0,3 ha av undersökningsgrödorna, har inte ingått i 2010 års urvalsram. Dessa företag bedöms dock ha liten inverkan på resultaten.

Undertäckningen antas i beräkningsmodellen ha samma värden som genomsnittet för de företag som svarat inom respektive stratum.

2.2.3 *Mätning*

Underökningsresultaten grundar sig på jordbrukarnas uppgifter så som de svarat i enkäten och från de telefonintervjuer som gjordes under slutskedet av undersökningen. Blanketten finns som bilaga sist i SM:et. Det mätfel som uppkommer och som exempelvis beror på glömska, missförstånd m.m. är mycket svårbedömt, men kan troligen i enskilda fall vara stort.

Hänsyn till osäkerhet i mätningen tas genom att redovisningen begränsats till resultat som grundas på minst 50 observationer.

2.2.4 *Svarsbortfall*

Objektbortfallet i undersökningen uppgick till 30 %. Anledningarna till bortfallet var i huvudsak att lantbrukaren ej var anträffbar och att lantbrukaren avböjt medverkan. I bortfallet ingår ett litet antal ofullständiga protokoll samt företag med ändrade ägarförhållanden, som ej kunnat utnyttjas i undersökningen. Utöver bortfallet av hela företag tillkommer ett partiellt bortfall av enstaka uppgifter i varierande omfattning.

I skattningsförfarandet ligger ett antagande om att bortfallet har samma förväntade medelvärde som det inkomna materialet inom respektive stratum.

2.2.5 *Bearbetning*

Blanketten skannades och bearbetningen av det skannade och kontrollerade materialet utfördes maskinellt i ett PC-baserat client-/serversystem.

Bearbetningsfelen torde vara små.

2.2.6 *Modellantaganden*

De modellantaganden som gjorts är helt i enlighet med teorin för PoMix-urval samt att bortfallet antas följa samma fördelning som de inkomna svaren, dvs. rak uppräknings inom stratan.

2.3 **Redovisning av osäkerhetsmått**

I alla SM-tabeller för Odlingsåtgärder redovisas ett 95-procentigt konfidensintervall omkring skattningen.

B.3 **Aktualitet**

3.1 **Frekvens**

Undersökningen genomförs vartannat år. Enligt planerna kommer nästa undersökning att avse växtodlingsåret 2011/2012.

3.2 **Framställningstid**

Framställningstid är cirka 9 månader.

3.3 **Punktlighet**

Resultaten ska enligt planerna publiceras i juni månad året efter undersökningsåret.

B.4 **Jämförbarhet och sam användbarhet**

4.1 **Jämförbarhet över tiden**

Sedan avsnittet om odlingsåtgärder togs loss ur GU för att genomföras separat har även urvalsdesignen ändrats något. Dessutom är urvalsstorleken något mindre än tidigare. Jämförelser görs i rapporten med resultat från tidigare års undersökningar, utan att dessa justerats för skillnader av olika slag. I 1995- 2005 års GU-undersökningar uttogs företagen med urvalssannolikheten proportionellt mot antalet standardarbetstimmar, vilket innebar att företag med stora djurbesättningar hade större urvalssannolikhet än företag med mindre besättningar. I 1999 års undersökning uttogs företagen, oavsiktligt, med samma sannolikhet inom respektive stratum.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

I Sverige finns ingen annan statistik med samma detaljeringsgrad. Redovisningen för grödor/grödgrupper är unik, liksom uppgifterna om stallgödsel-användningen. Internationella jämförelser saknas i stor utsträckning.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd används också som urvalsram för ett flertal andra undersökningar. Definitionen av jordbruksföretag är gängse, liksom indelningarna i grödor, djurgrupper och regioner. God sammanvändbarhet med annan jordbruksstatistik torde som regel föreligga. Ett problem som tillkom i 2001 års GU var samredovisning av slätter- och betesvall i Jordbruksverkets administrativa register för arealbaserade stöd.

B.5 Tillgänglighet och förstälighet

5.1 Spridningsformer

Resultaten sprids i serien *Statistiska meddelanden (MI 30 SM)*. Fr.o.m. 2001 års undersökning läggs SM-rapporten ut på SCB:s hemsida, www.scb.se.

5.2 Presentation

Resultaten presenteras i form av tabeller och kommenterande text.

5.3 Dokumentation

Dokumentation av undersökningen sker i SCBDOK. En del dokumentation av undersökningen finns också i SM-rapporten.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärdata för enskilda företag finns sparade för alla undersökningsår från och med 1988. Specialbearbetningar utförs på uppdragsbasis. Forskare, utredare, m.fl. kan få tillgång till avidentifierat material efter särskild prövning.

5.5 Upplysningstjänster

Vid frågor om statistiken kontaktas SCB: Ylva Andrist Rangel, telefon 019-17 68 56, e-post ylva.andrist-rangel@scb.se